

Republika e Kosovës

Republika Kosovo-Republic of Kosovo

Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal

Ministarstvo Administracije Lokalne Samouprave

Ministry of Local Government Administration

Strategije za Lokalni Ekonomski Razvoj 2019-2023

Priština, 2018.

1. SADRŽAJ

1. SADRŽAJ.....	2
2. LISTA SKRAĆENICA.....	3
3. IZVRŠNI REZIME	4
4. UVOD.....	5
5. METODOLOGIJA	6
6. ANALIZA TRENUTNE SITUACIJE I GLAVNI IZAZOVI.....	7
6.1 Potreba za održiv sistem koji obezbeđuje lokalni ekonomski razvoj.....	7
6.2 Glavni izazovi opština koje treba rešiti	9
6.3 Strateške politike za lokalni ekonomski razvoj	13
6.4 Investicije na lokalnom nivou	16
6.5 Izvori finansiranja opština	17
6.6 SWOT ANALIZA.....	20
7. VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI	23
7.1 Vizija	23
7.2 Strateški ciljevi.....	25
7.3 Praksa zemalja u regionu.....	29
8. GLAVNE STRUČNE INTERVENCIJE.....	33
9. NADGLEDANJE I PROCENA SPROVEĐENJA STRATEGIJE	33
9.1 Nadgledanje i izveštavanje strategije.....	33
10. FINANSIJSKI UTICAJ IMPLEMENTACIJE STRATEGIJE.....	34
10.1 Ukupna procena troškova aktivnosti	34
10.2 Izvori strategije finansiranja	34
11. PRILOG 1: Plan za sprovođenje strategije lokalnog ekonomskog razvoja	35

2. LISTA SKRAĆENICA

MALS	Ministarstvo adminsitarcije lokalne samouprave
KP-KSP	Kancelarija premijera - Kancelarija za strateško planiranje;
MEI	Ministarstvo evropskih integracija;
MF	Ministarstvo financija;
MZ	Ministarstvo zdravlja;
MONT	Ministarstvo obrazovanja nauke i tehnologije;
MER	Ministarstvo ekonomskog razvoja;
MTI	Ministarstvo trgovine i industrije;
MRSZ	Ministarstvo rada i socijalne zaštite;
MPŠRR	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja
MŽSPP	Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja;
MI	Ministarstvo infrastrukture;
KAS	Kosovska agencija za statistiku;
AKO	Asocijacija kosovskih opština;
OP	Opštine
VKS	Vladin koordinativni sekretarijat
PV	Program Vlade
GPRV	Godišnji plan rada Vlade
SOR	Srednjoročni okvir rashoda
NSR	Nacionalna strategija razvoja
JI	Javne investicije
NKR	Nacionalna kancelarija za reviziju
SLS	Strategija za lokalnu samoupravu
NSR	Nacionalna strategija za razvoj
NPER	Nacionalni program za ekonomske reforme
NPSSSA	Nacionalni program za sprovođenje Sporazuma stabilizacije i asocijacije-
SPOK	Strateški plan obrazovanja na Kosovu

3. IZVRŠNI REZIME

Strategija lokalnog ekonomskog razvoja predstavlja strateški dokument zasnovan na akcionom planu koji ima za cilj izradu i koordinaciju politika za lokalni ekonomski razvoj.

Ovaj dokument predstavlja način realizacije vizije za opštine sa efikasnim upravljanjem, kvalitetnim obrazovanjem, čistom životnom sredinom, zdravljem i socijalnom zaštitom, pogodnim poslovnim okruženjem i razvijenom poljoprivredom kako bi se poboljšao kvalitet života.

Strategija podržava jačanje kapaciteta upravljanja kroz poboljšanje sprovođenja zakona, stvaranje klime poslovnog partnerstva, stvaranje mogućnosti za aktivnosti mladih i mesta za marginalizovane grupe, civilno društvo i građane, direktno utičući na poboljšanje lokalne uprave.

Opštine postavljaju pred sobom ciljeve u kojima se oslanjaju na ispunjavanje zahteva građana za boljom zaštitom i svakako u skladu sa postavljenim budžetom. Ovi ciljevi se izražavaju kroz sledeće strateške ciljeve:

- Strateški cilj br.1: Povećanje finansijske održivosti opština
- Strateški cilj br.2: Povlačenje stranih investicija
- Strateški cilj br.3: Jačanje lokalne ekonomije ulaganjem u ljudski kapital
- Strateški cilj br.4: Korišćenje resursa u funkciji održivog ekonomskog razvoja.

Izrada strategije za lokalni ekonomski razvoj nije nešto novo za opštine Republike Kosova. Opštine imaju svoje strategije za lokalni ekonomski razvoj.

Iako se lokalna uprava se gradi na principu Evropske karte o lokalnoj upravi, finansijska održivost opština još nije postignuta. Kosovske opštine i dalje zavise od centralnog nivoa. U većini opština, preko 80% budžeta proizilazi iz državnih grantova.

Finansijska održivost je jedan od ključnih kriterijuma koji obezbeđuju da lokalni nivo, odnosno opštine imaju održivi razvoj kako bi stvorili dobrobit za građane.

4. UVOD

S obzirom na stratešku razvojnu orijentaciju, opštine će nastojati da kroz lokalni ekonomski razvoj poboljšaju kvalitet života građana stvarajući nove mogućnosti u ekonomskoj i socijalnoj zaštiti. Ova strategija tretira aspekte lokalnog ekonomskog razvoja usmerene ka partnerstvu sa svim zainteresovanim stranama u cilju povećanja zaposlenosti, smanjenja siromaštva i povećanja životnog standarda. Ekonomski razvoj se može postići samo kada opštine pokazuju bolje upravljanje i pružaju potrebne usluge javnosti kroz poboljšanje i unapređenje lokalne samouprave u ekonomskoj oblasti. Za postizanje ovih ciljeva, opštine treba da se fokusiraju na poboljšanje i razvoj lokalne infrastrukture, stvaranje odgovarajućih uslova za razvoj, promociju malih i srednjih lokalnih biznisa, razvoj poljoprivrednog sektora, promovisanje stvaranja novih radnih mesta kroz nove investicije iz zemlje i inostranstva.

Strategija je povezana sa nizom strateških dokumenata Vlade Republike Kosova, kao što su: Strategija za lokalnu samoupravu 2016-2026 (SLS); Nacionalna strategija razvoja 2016-2021 (NSR); Nacionalni program za ekonomske reforme (NPER) 2015; i Srednjoročni okvir rashoda 2018-2020 (MTEF); Nacionalni program za implementaciju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (NPISSP) 2016.

Ekonomski razvoj zemlje zahteva sistem u kome se u potpunosti poštuju imovinska prava i gde je imovina komercijalna ili tržišna. Niski razvoj tržišta imovine danas negativno utiče na mnoge sektore privrede, uključujući i poljoprivredu, gde bi trebalo ohrabriti konsolidaciju zemljišta i odgovarajuće skale kako bi se povećala konkurentnost.

Nerešena imovinska prava takođe su od suštinskog značaja za pristup finansiranju, jer se imovina može koristiti za kolateral. Nerešena imovinska prava takođe su od sustinškog značaja za pristup finansiranju, jer se imovina može koristiti kao kolateral.¹

---

¹ Nacionalna strategija za razvoj 2016-2021 (NSR)

5. METODOLOGIJA

Izrada Strategije lokalnog ekonomskog razvoja postavljena je kao jedan od prioriteta Vlade Republike Kosova, zasnovanog na Planu implementacije Programa Vlade za period 2015-2018, Planom rada Vlade Republike Kosovo za 2017. godinu i Koncept dokument za lokalni ekonomski razvoj usvojen odlukom Vlade br.07/144, 04.05.2017. Za izradu ove strategije ustanovljena je Međuministarska radna grupa, uključujući sljedeće institucije:

- Ministria administracije lokalne samouprave
- Kancelarija Premijera - Kancelarija za strateško planiranje
- Ministarstvo evropskih integracija;
- Ministarstvo finansija;
- Ministarstvo zdravlja;
- Ministarstvo obrazovanja nauke i tehnologije;
- Ministarstvo ekonomskog razvoja;
- Ministarstvo trgovine i industrije;
- Ministarstvo rada i socijalne zaštite;
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja;
- Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja;
- Ministarstvo infrastrukture;
- Kosovska agencija za statistiku;
- Asocijacija kosovskih opština;

Tokom procesa izrade ove strategije održani su sastanci sa opštinama i drugim relevantnim institucijama. Strategija je prošla kroz procedure prethodne konsultacije i javne konsultacije u skladu sa pravilima izrade strateških dokumenata.

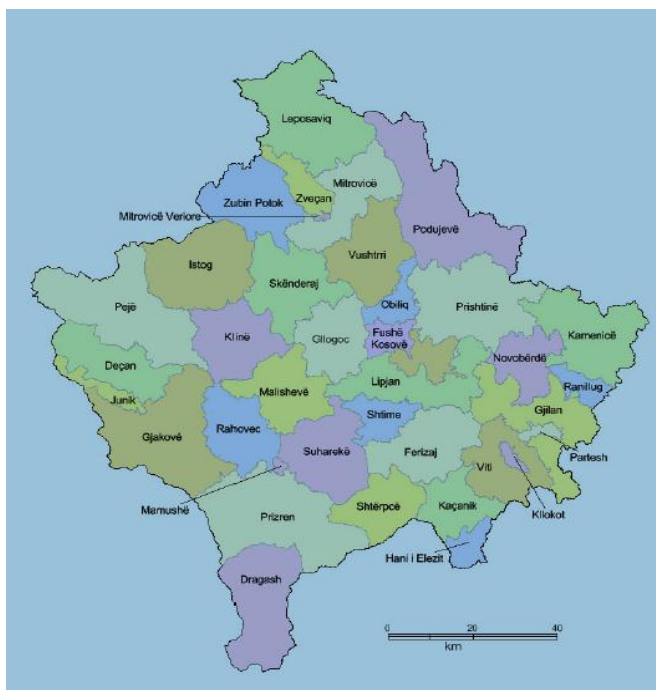
6. ANALIZA TRENUTNE SITUACIJE I GLAVNI IZAZOVI

6.1 Potreba za održiv sistem koji obezbeđuje lokalni ekonomski razvoj

Kosovo je u važnoj fazi razvoja kada ekonomske politike moraju biti integrisani deo programa u svim oblastima. Iz dosadašnjeg iskustva, ekonomski razvoj na nivou zemlje, posebno na lokalnom nivou, suočio se sa brojnim problemima i izazovima, koji se moraju rešavati kroz akcione planove.

Trideset osam uspostavljenih opština dopunjuje institucionalni mozaik odgovoran za upućivanje politika koje utiču na ekonomski razvoj, za poboljšanje životnog standarda i povećanje ukupnog blagostanja građana.

U skladu sa nacionalnim strateškim smernicama za razvoj i ciljevima evropske agende, koncept lokalne samouprave se fokusira na funkcionalni sistem decentralizacije, koji kroz jačanje institucionalnih kapaciteta i povećanje finansijske održivosti opština ima za cilj stvaranje povoljnijih uslova za lokalni socio-ekonomski razvoj.

Na osnovu Zakona lokalne samouprave, opštine imaju potpune i isključive nadležnosti u pogledu lokalnog interesa, gde je lokalno područje ekonomskog razvoja precizno definisano. Pozivajući se na gore pomenutu zakonsku osnovu, slobodno možemo reći da u cilju održivog lokalnog ekonomskog razvoja na Kosovu mora postojati snažne opštine koje sprovede javna ovlašćenja koja utiču na lokalni

ekonomski razvoj.

U tom kontekstu, izgradnja politika na lokalnom nivou je ključni preduslov za opštu dobrobit građana.

Opštine su odgovorne za stvaranje klime i povoljnog poslovnog okruženja u cilju lokalnog ekonomskog razvoja. Da bi se postigao lokalni ekonomski razvoj,

neophodno je imati sveobuhvatnu i dobro izgrađenu politiku koja će obuhvatiti različite i jasne programe koji se dele prema odgovarajućim oblastima na osnovu: ulaganja u ljudske resurse, očuvanje i unapređenje postojećih biznisa, privlačenje novih biznisa, planiranje i određivanje investicionih zona, pružajući sigurno i pogodno okruženje za strane direktne investicije, usvajanje modernih tehnologija, upravljanje resursima i eksploatacija neiskorišćenog zemljišta, kao i mnoge druge faktore koji utiču i koji su determinanti u lokalnom ekonomskom razvoju.

U tom smislu, razvoj jasne i konkretne politike kao i procesa strateškog planiranja za lokalni ekonomski razvoj, realizuje se putem kulture kroz zajednički rad između ljudi i formiranja dugoročnih partnerskih odnosa. Isto tako, ovi suštinski elementi omogućavaju održiv ekonomski rast, gde bi ekonomske koristi, poboljšanje uslova života i kvaliteta života svih građana bili od suštinskog i vidljivog značaja.

Zbog toga je u ovoj novoj fazi razvoja potreban novi pristup razvojnim politikama na lokalnom nivou. Ovaj novi pristup upućuje sve faktore (spoljne i unutrašnje faktore) koji ograničavaju ekonomski rast.

Na osnovu postojećih podataka, opštine imaju mnogo poteškoća u smislu njihove uloge u politikama lokalnog ekonomskog razvoja. Na ovo su uticali mnogi faktori, kao: nedovoljni finansijski resursi, nizak ekonomski razvoj na nivou zemlje, nedostatak profesionalnih kapaciteta, oštećenje posleratne ekonomije, problemi sa imovinom, nedostatak vitalnih životnih usluga kao što su voda, kanalizacija, putevi, školski objekti, rekreacija itd.². Sve ovo je izazvalo prepreke i ograničilo mogućnosti opština da realizuju razvojne projekte, stagnaciju u lokalnoj ekonomiji i produbljivanje nezaposlenosti u zemlji. S obzirom na visoku stopu nezaposlenosti na Kosovu koja stvara siromaštvo i utiče na loš kvalitet života, neophodno je osnivanje novih platforma za redefinisanje uloge opština u tom pogledu.

Statistički podaci ankete o radnoj snazi (ARS) na Kosovu u drugom kvartalu 2017. godine pokazuju podatke o zapošljavanju i nezaposlenosti po starosnoj dobi, polu, statusu zaposlenosti, ekonomskoj aktivnosti, zanimanju i drugim oblastima tržišta rada. Stopa zaposlenosti u drugom kvartalu 2017. godine iznosi 29,9%, stopa nezaposlenosti je 30,6%, dok je stopa neaktivnosti 57,0%. ARS podaci pokazuju da

---

² Republika Kosova, ministarstvo administracije lokalne administraciju: "Strategija za lokalnu samoupravu za 2016-2026", Priština, februar, 2016

procenat osoba zaposlenih sa skraćenim radnim vremenom u drugom kvartalu ove godine je 6,2%. Samozapošljavanje (kao procenat zaposlenih) za ovaj kvartal iznosi 24,0%. Procenat nestabilno zaposlenih (lica koja su samozaposlena i nemaju zaposlene i one koji rade besplatno u porodičnom biznisu) bila je 24,0%. Trgovina, proizvodnja, izgradnja i obrazovanje nastavljaju da zapošljavaju skoro polovinu zaposlenih. Što se tiče učešća radne snage, što je 43,0% u ovom periodu, broj žena koje pripadaju radnoj snazi iznosi 20,0%, dok broj muškaraca iznosi 65,7%. Stopa nezaposlenosti mladih iznosi 50,9%. Dugoročna nezaposlenost mladih (15-19), koja je više od 12 meseci nezaposlenih u ovom kvartalu, iznosi 50,0%. Procenat mladih koji nisu zaposleni, bilo u obrazovanju ili u obuci - NEET (ispitanici starosne dobi od 15-24 godine), je 27.1 %.³

Uzimajući u obzir ovako visoku stopu, Strategija lokalnog ekonomskog razvoja ima za cilj upućivanje rešavanja i unapređenja politika lokalnog ekonomskog razvoja povećanjem zakonskih i funkcionalnih kapaciteta opština kako bi dali rezultate ekonomskom rastu na lokalnom nivou.

6.2 Glavni izazovi opština koje treba rešiti

Opštine se suočavaju sa brojnim izazovima u oblasti lokalnog ekonomskog razvoja, među kojima treba napomenuti visoku zavisnost budžeta lokalne vlasti od strane državnih grantova za oko 85%, kao i nedostatak poslovnih prostora, uključujući ograničeni broj ekonomskih zona (u regionu su izgrađene ekonomske zone Priština-Glogovac, Prizrenska regija-Suva Reka, regija Ferizaj-Štimlje i Mitrovica). Takođe, izazov ostaje veoma nepovoljna klima na lokalnom nivou za privlačenje stranih direktnih investicija, nedostatak lokalnih strategija za osnaživanje ljudskog kapitala sa potrebama tržišta rada, nedostatak baze podataka za strane investitore za ulaganja u opštinama, pravni okvir koji u velikoj meri ograničava zaduživanje opština, kao i drugi pravni i administrativni problemi.

Uprkos projekcijama stope ekonomskog rasta od 4,3% za 2018⁴, sposobnost opština da utiču na ekonomski rast je u velikoj meri ograničena. Jedan od problema sa korišćenjem ekonomskog potencijala opština je upravljanje opštinskom imovinom.

---

³ Kosovska agencija statistika: Seria 5: Anketa o radnoj snazi socijalnih statistika TM2 - 2017

⁴ SOR 2018-2020

Sadašnje procedure za pružanje tržišta imovine u funkciji ekonomskog razvoja su produžene i uzrokuju praktične probleme koji zahtevaju reviziju pravne infrastrukture u ovoj oblasti. Takođe, neke opštine nemaju opštinsku imovinu, dok je ne-definitivna definicija javne, državne, opštinske i društvene imovine izazvala konfuziju u opštinama i često pravnim postupcima u suprotnosti sa važećim zakonima. Međutim, rešenje ovog pitanja ostaje da se sprovede u skladu sa Nacionalnom strategijom o imovinskim pravima na Kosovu. U tom kontekstu "proces privatizacije onemogućio je opštini da upravlja zemljištima koja su u društvenom vlasništvu. Zbog toga je fond za nepokretnu imovinu opština bio ograničen i u nekim slučajevima to je dovelo do poteškoća u implementaciji opštinskih razvojnih planova"⁵. Ovaj proces može biti olakšan pregledom pravnog okvira za odobravanje korišćenja nepokretne imovine opštine.

Realizacija strateških projekata opština treba da se uradi kroz pojednostavljanje procedura za korišćenje opštinske imovine u odnosu na potencijalne investitore. Kosovo je izradilo pravni okvir za strateška ulaganja koja omogućavaju promociju, privlačenje i stvaranje uslova za realizaciju strateških investicija. Opštine moraju da planiraju fond zemljišta za davanje na korišćenje i da pružaju uslove i prateću infrastrukturu na opštinskoj imovini kako bi se omogućila realizacija strateških projekata na lokalnom nivou.

Obrazovanje - Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) uspostavlja okvir saradnje Kosova sa EU radi poboljšanja kvaliteta obrazovanja na svim nivoima u cilju poboljšanja veština, zaposlenosti, socijalne uključenosti i promocije ekonomskog razvoja. SSP posebnu pažnju posvećuje saradnji u postizanju inkluzije i jednakosti u obrazovanju, sa posebnim naglaskom na rod, etničku pripadnost i religiju, kao i na osobe sa posebnim potrebama. Očekuje se da će saradnja između EU i Kosova biti u obliku tehničke pomoći za sprovođenje određenih mera iz strateškog plana obrazovanja na Kosovu (SPOK).

Obrazovni sistem treba da bude prilagođen zahtevima domaćeg i evropskog tržišta rada, fokusirajući se na poboljšanje kvaliteta tako da diplomirane osobe ispunjavaju standarde poslodavaca.

---

⁵Republika Kosovo, ministarstvo administracije lokalne samouprave: "Strategija lokalne samouprave za 2016-2026.godinu", Priština, februar, 2016.godine

U vreme kada je nezaposlenost u zemlji veoma visoka, paradoks je što mnoga preduzeća imaju problema da pronađu deficitarni okvir. Jedan od glavnih razloga je obrazovni sistem, odnosno niska uključenost dece u predškolske programe (uključeno je 25-30% djece, a razlike su velike u urbanim i ruralnim područjima) i kvalitetu nastave. Drugi problem takođe predstavlja nedostatak usklađenosti stečenih veština sa veštinama potrebnim za tržište rada, kao nestale veze u trouglu između škola, preduzeća i zajednica⁶. Opštine treba da se usredsrede na poboljšanje uslova za razvoj predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja, neophodno uređivanje školske infrastrukture, otvaranje stručnih škola, poboljšanje kvaliteta u obrazovanju, praćenje obrazovnog procesa, izbor zasluga obrazovnog i rukovodnog osoblja kao i napore za izgradnju kontinuiranih kapaciteta osoblja u obrazovanju. Takođe, fokus opština treba da bude usmeren ka "obuci mladih ljudi kao radne snage, kroz oblike alternativnog obrazovanja, otvaranje inovativnih centara za mlade, programe obuke i inovacije"⁷.

Zdravlje - Analiza trenutnog stanja zdravstvenog sistema pokazala je potrebu za razvojem promena i implementacijom reforme u zdravstvenom sistemu, kako u pogledu reorganizacije sadašnjeg sistema tako i relevantnih institucija, kao i u osiguranju finansijske održivosti sistema. Demografske karakteristike stanovništva usmeravaju razvoj zdravstvenog sistema radi održavanja i poboljšanja zdravlja stanovništva kroz jačanje primarne zaštite kao stub zdravstvenog sistema, a posebno promovisanje zdravog načina života.

Vlada Republike Kosova, u okviru prioritete liste projekata, takođe je uključila projekat jačanja infrastrukture u primarnoj zaštiti. Primarna zdravstvena zaštita obuhvata promociju zdravlja, prevenciju, rano otkrivanje bolesti, dijagnozu, lečenje i rehabilitaciju, poremećajima i povredama, uključujući i zubnu negu i manje hirurške intervencije zasnovane na konceptu porodične medicine. Javna mreža PZZ sastoji se od ukupno 429 institucija, od kojih svaka opština na Kosovu ima glavni centar porodične medicine (CPM) kao glavnu jedinicu sa svojim sastavnim jedinicama: centar porodične medicine (CPM) i ambulante porodične medicine (APM). Što se tiče kontinuiranog razvoja ljudskih resursa u porodičnoj medicini, dostignuća su evidentna. S tim u vezi, "povećan je razvoj profesionalnih kadrova i kvalitet specijalističkog post-diplomskog obrazovanja, što je međunarodno akreditovani program. Nadzor i osiguranje kvaliteta sprovođenja programa vrši Kraljevski koledž opšte prakse iz Velike Britanije".

---

⁶ Republika Kosova: "Nacionalna strategija za razvoj 2016-2021", Priština, januar, 2016

⁷ Akcioni plan za strategiju lokalne samouprave, 2016-2026.

PZZ se finansiraju putem transfera iz centralnog budžeta na opštine u obliku specifične zdravstvene pomoći, do prosečnog procenta od 28% ukupnog budžeta podeljenog na zdravstvo.

Infrastruktura - Stvaranje ambijenta za siguran, kvalitetan i funkcionalan razvoj infrastrukturnih sistema i ljudskih kapaciteta za pružanje kvalitetnih usluga utiče na čisto ekološko okruženje i ekonomski rast.

Opština je posvećena stvaranju potpuno integrisanog transportnog sistema za sve građane, koji će omogućiti njima da izaberu najefikasniji i isplativiji transport koji zadovoljava njihove potrebe, što garantuje očuvanje životne sredine.⁸

Opštine su odgovorne za održavanje, organizaciju, funkcionisanje i razvoj svoje putne mreže.

Poljoprivreda - kao sektor od posebnog značaja, čini oko 63% ekonomije stanovništva koja živi u ruralnim područjima i doprinosi različitim oblicima privrednog rasta i rasta zaposlenosti. Poljoprivreda kao poseban oblik sa potencijalom za lokalni ekonomski razvoj nalazi poseban prostor za ostvarivanje ciljeva u ovoj strategiji, kada se zna da na nivou bruto domaćeg proizvoda (BDP) poljoprivreda učestvuje i sa 10,5%. Podrška sektoru poljoprivrede sa centralnog i lokalnog nivoa vrši se putem direktnih isplata i donacija iz poljoprivrednog sektora poljoprivrednicima. Poljoprivreda je postigla veći razvoj, jer su mere ruralnog razvoja doprinele samozapošljavanju i istovremeno poboljšanju kvaliteta života⁹. Među glavnim izazovima sa kojima se suočava poljoprivredni sektor su: male proizvodne oblasti, redovno ažuriranje registra poljoprivrednih gazdinstava, veliki broj farmera sa malim parcelama, vlasništvo nad poljoprivrednim zemljištem, očuvanje korišćenja poljoprivrednog zemljišta i konsolidacija zemljišta za potrebe razvoja poljoprivrede.

Turizam - U mnogim zemljama turizam je veoma važan sektor za ekonomski razvoj. Preko turizma možemo doneti strane investicije, privući turiste ponudivši pristup prirodnim resursima i atrakcijama, pristup uslugama, pristup drugim turističkim atrakcijama, kulturnom nasleđu itd. Neposredni uticaj turizma donosi povećane prihode, razvoj ekonomskih aktivnosti koje čine turističku privredu, uključujući: ugostiteljstvo, transport, trgovinu, kulturne institucije, povećanje zaposlenosti, životni

---

⁸ Strategija sektora i multimodalni transport 2015- 2025

⁹ Program ruralnog i poljoprivrednog razvoja 2014-2020 Republika Kosova

standard, investicije i razvoj nedovoljno razvijenih područja. Sa druge strane, turizam ima indirektan uticaj na one ekonomije koje snabdevaju turističku privredu, uključujući: poljoprivredu, građevinarstvo, zanatstvo. Stoga, s obzirom na ogromnu važnost sektora turizma, ovu granu treba razviti i promovisati od strane opština kako bi se iskoristili različiti oblici razvoja turizma, uključujući: planinski turizam, kulturni (festivali, sajmovi, koncerti, muzeji), porodični turizam, omladinski turizam, zimski turizam i ekoturizam. Među glavnim izazovima u oblasti turizma su: identifikacija potencijalnih turističkih područja, završetak prateće infrastrukture u područjima sa turističkim potencijalom, promocija turizma (kontakt tačke u opštinama za turiste).

6.3 Strateške politike za lokalni ekonomski razvoj

Nacionalna strategija razvoja 2016-2021 - Nacionalna strategija razvoja 2016-2021 - podvlači niz tesno povezanih mera sa nadležnostima opština kako bi se osigurao stabilan politički sistem i efikasnije sprovođenje. Zaključivanje okvira prostornih dokumenata na lokalnom nivou, efikasno upravljanje javnim službama, bolje planiranje politika, priprema ljudskog kapitala, promocija značaja stručnih škola i povezivanje obrazovanja sa tržištem rada, pošteno trošenje javnog novca, promocija tržišta zemljišta i drugih resursa koji omogućavaju ekonomski rast su neki od pristupa koji zahtijevaju rješavanje u budućem periodu djelovanja. Stoga je važno uspostaviti koherentan pristup dugoročnim ciljevima sa srednjoročnim strategijama kroz koje se mogu postaviti specifični ciljevi za prilagođavanje određene politike, kao što je lokalni ekonomski razvoj.

Strategija za lokalnu samoupravu 2016-2026 - Lokalni ekonomski razvoj postavljen je kao posebna tema u Strategiju lokalne samouprave 2016-2026. Ova strategija predviđa multisektorske mere u smislu jačanja sistema lokalne samouprave, uključujući alternative za povećanje opštinskih ovlašćenja u područje lokalnog ekonomskog razvoja. Usvajanjem ove strategije i akcionog plana obezbeđene su dugoročne programske orijentacije za centralni i lokalni nivo kako bi se potvrdila važnost lokalne uprave kao nezamenjiv mehanizam za rešavanje praktičnih problema građana. Kroz prvi cilj ove strategije, odnosno lokalnog ekonomskog razvoja, cilj je stvaranje delotvornih politika u korist ekonomskog razvoja i finansijske održivosti opština u narednim godinama. Strategija identifikuje probleme opština tokom godina i potrebu

za izradom razvojnih politika sa centralnog nivoa kako bi se izmenila zakonska osnova za finansiranje opština, koncentrisanje opština na razvojne projekte usklađene sa strateškim prioritetima na državnom i lokalnom nivou, za ulaganja u završetak putne infrastrukture i proširenje lokalne transportne mreže, jačanje ljudskog kapitala i povezivanje radne snage s tržištem rada, kao i druge oblike poslovne podrške.

Nacionalni program za sprovođenje SSP-Treba napomenuti da je potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između EU-je i Kosova otvorio put institucionalnim reformama i stvaranju funkcionalne tržišne ekonomije. Postignuća u najuspješnijoj implementaciji ovog sporazuma i predviđene reforme olakšane su kroz Nacionalni program za implementaciju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (NPISSP).

Među kratkoročnim merama navedenim u ovom dokumentu politike, između ostalog, predviđeno je: osigurati poboljšanje aktivnosti lokalnih vlasti u ispunjavanju svog zakonskog mandata, obezbeđivanje sprovođenja zakonitosti prilikom njihove normativne aktivnosti, jačanje opštinske transparentnosti, efikasno sprovođenje kapitalnih projekata, podsticanje razvoja putem međuopštinskih, prekograničnih i transnacionalnih programa saradnje, jačanja kapaciteta lokalne uprave itd.¹⁰.

Sve ovo treba da bude u fokusu ove strategije i da se upute odgovarajuće mere delovanja tako da opštine imaju svoju važnu ulogu u okruženju pogodnom za razvoj biznisa i nova ulaganja.

Srednjoročni budžetski opštinski okvir (SBOK) - je dokumenat koji se razmatra i odobrava godišnje Skupština opštine. Ovaj dokumenat pruža detaljnu analizu prihoda i rashoda opština. Rashodi trebaju biti planirani tako da odražavaju strateške prioritete za kontinuirani razvoj opštine. SBOK pruža korisni mehanizam kroz koji se identifikovani prioriteti u opštinskim strateškim dokumentima mogu se bolje integrisati u budžetski proces.

Strategija delovanja na lokalnom nivou

S obzirom na specifičnosti i razvojne kapacitete, 34 opštine su izradile strategije za lokalni ekonomski razvoj, osim opštine: Zvečan, Zubin Potok, Leposavić i Severna Mitrovica. Većina ovih strategija nije u skladu sa prioritetima SOR-a i vladinim prioritetima zbog budžetskih ograničenja. Ipak, opštine su uložile napore kroz

---

¹⁰ Republika Kosova, Vlada: Nacionalni program za implementaciju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (NPISSP), mart, 2016, st. 26.

realizaciju njihovih periodičnih obaveza da poboljšaju i povećaju kvalitet života građana, pružajući nove mogućnosti za poslovanje, promociju proizvodnje, a posebno poljoprivrednog sektora (koji generiše sezonsko zapošljavanje), uslovi za bolji promet robe i ljudi, poboljšanje životnog standarda, podrška određenim društvenim kategorijama i drugi oblici podrške ekonomskim i društvenim aktivnostima.

Program Vlade Republike Kosova se fokusira na četiri glavna stuba: vladavinu prava; ekonomski razvoj i zapošljavanje; spoljnu politiku i evroatlantske integracije i sektorski razvoj.¹¹

Tabela 1. Glavni makroekonomski agregati¹²

Opis	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		Vredno.	Proj.	Proj.	Proj.	Proj.
Stope realnog stopa (u procentima)						
BDP	4.1%	3.6%	4.1%	4.3%	4.3%	4.0%
BDP po glavi stanovnika	3.9%	3.4%	3.9%	4.1%	4.1%	3.8%
Potrosnja	0.6%	3.2%	2.2%	3.4%	3.6%	3.0%
Investicije	11.3%	7.8%	8.5%	7.1%	5.9%	5.3%
Izvoz	16.8%	6.2%	1.3%	2.5%	2.6%	2.4%
Uvoz	6.2%	6.3%	1.4%	3.5%	3.1%	2.1%
Promene cena (u procentima)						
ICK	-0.5%	0.3%	1.5%	1.1%	0.9%	0.9%
Deflator	0.2%	0.6%	1.3%	1.2%	0.9%	0.8%
Uvozne cene	-1.0%	-2.5%	3.8%	1.5%	1.5%	1.5%
Bilans štednje / investicija (u % BDP)						
Neto primarni prihodi iz inostranstva	1.3%	1.1%	1.5%	1.6%	1.7%	1.6%
Neto sekundarni dohodak iz inostranstva	18.3%	17.8%	17.5%	17.1%	16.8%	16.5%
<i>Od kojih: doznake</i>	11.5%	11.4%	11.1%	10.9%	10.6%	10.4%
Investicije	27.6%	27.9%	29.6%	30.4%	31.0%	31.8%
Bilans tekućeg računa	-8.8%	-9.4%	-9.3%	-9.8%	-10.2%	-10.5%
Trgovinski bilans	-36.3%	-37.9%	-37.8%	-37.9%	-38.0%	-37.8%

¹¹Program Vlade Republike Kosova 2017-2021

¹²SOR 2018-2020

Bruto nacionalna štednja	18.8%	18.6%	20.3%	20.6%	20.8%	21.3%
Privatna ušteda	15.3%	13.5%	15.3%	15.0%	14.7%	14.5%
Glavni agregati (u milion evra)						
BDP	5,807	6,051	6,380	6,726	7,080	7,424
DBND	6,947	7,197	7,593	7,989	8,389	8,778
BDP po glavi stanovnika (evro)	3,211	3,339	3,513	3,697	3,884	4,064
DBND po glavi stanovnika (evro)	3,622	3,757	3,957	4,159	4,362	4,557
Doznake zaposlenih	665	691	710	730	751	772
Stanovništvo (u hiljadama)	1,809	1,812	1,816	1,819	1,823	1,827

Novčana doznaka za 2014. godinu iznosila je 622,3 miliona evra, za 2015. godinu 665,4 miliona evra, a za 2016. godinu 691,0 miliona evra.

6.4 Investicije na lokalnom nivou

Trenutna koordinacija centralnog i lokalnog nivoa za planiranje investicija nije na odgovarajućem nivou. Podršku malim i srednjim preduzećima kroz razvojne politike omogućila bi atraktivnost lokalnih poslovnih investicija, posebno u proizvodnom sektoru i uslužnom sektoru, kako bi povećala njihovu vrednost.

Razvoj politike na lokalnom nivou unapređuje proizvodne kapacitete, stvara nova radna mesta i utiče na razvoj sektorskih politika kako bi opštine mogle da budu izabrano mesto za investiranje. U tom smeru, povećanje nivoa stranih direktnih investicija (SDI) učinilo je da lokalna ekonomija pokrije finansijske potrebe i stvori bolje uslove za život građana.

To podrazumeva da inostrani biznis treba da nađe konkretnu podršku od opština kako bi investiralo na lokalnom nivou. Saradnja između centralnog i lokalnog nivoa za sprovođenje primarnog i sekundarnog zakonodavstva, kao i drugih sporazuma o saradnji sa mogućnošću stranih investicija, olakšalo bi pristup stranim investitorima i stvaranje najpovoljnijih uslova za investiranje u opštinama.

6.5 Izvori finansiranja opština

Finansijska sredstva opštine sastoje se od: opštinskih sopstvenih prihoda, državnih grantova, eksternih donatora i zaduživanja opština.

Prihodi od opštinskih sopstvenih prihoda – su finansijska sredstva koja se prikupljaju od poreza, taksi, novčanih kazni, naplata za javne usluge koje pruža opština, kirije od nepokretne imovine u vlasništvu opštine, prihoda od prodaje opštinske imovine, sredstava od opštinskih preduzeća, naplata od usluga do obrazovanja i zdravstva itd.¹³.

Realizacija prihoda za 2016. godinu iznosila je 71,025,872.71€, u odnosu na planiranu (79,622,353.00), realizovana je 89%. Prihodi koji imaju veći uticaj na povećanje prihoda sopstvenih izvora su porez na imovinu koji je u 2016. godini iznosio 25,436,643 €; koji je veći prihod nego u isti period 2015. godine (19,914,321 €); i opštinskim prihodima za građevinske dozvole gde se u toku 2016. godine prikupio iznos od (17,293,233 €) koji je veći u odnosu na isti period 2015. godine (12,020,331 €); dok su prikopljeni prihodi od promena destiancije zemljišta u 2016. godini (1,707,936€) stigli do smanjenja u odnosu na 2015. godinu (2,022,868€)

Trend prihoda prema SOR-u

2015 trenutno	2016 budžet	2017 plan	2018 procena	2019 procena
74,198,213	79,963,78	78,163,490	78,712,500	80,000,000

Opštine primaju operativne grantove iz konsolidovanog budžeta Republike Kosova.

Operativni grantovi su: opšti grantovi, specifični grantovi za obrazovanje i specifični grantovi za zdravstvo.

Opšti grantovi – opštine primaju jedan opšti grant koji mogu koristiti za ostvarivanje svojih opštinskih nadležnosti. Ukupan iznos Granta iznosi 10% ukupnog budžetskog prihoda centralne Vlade. Ostatak opšteg granta se dodjeljuje opštinama proporcionalno: (89%); broj manjinskih naroda sa tri procenta (3%); opštine, od kojih

¹³(Zakon br. 03/1-049)

većinu čine nacionalne manjine sa dva procenta (2%); i geografske veličine sa šest procenata (6%). Utvrđivanje iznosa specifičnog granta za obrazovanje i Specifičnog granta za zdravstvo zasnovano je na otvorenom pristupu finansiranju.¹⁴

Specifični grantovi za obrazovanje i zdravstvo – opštine će primiti jedan specifičan grant za obrazovanje i jedan grant za zdravstvo. Utvrđivanje iznosa ovih grantova zasnovano je na otvorenom pristupu finansiranju. Specifični grant za obrazovanje koristi se za finansiranje troškova obezbeđivanja minimalnog standarda predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja.

Specifični zdravstveni grant se koristi za finansiranje troškova obezbeđivanja minimalnog standarda primarnog javnog zdravstva.¹⁵

Kapitalne investije u opštinama – Udeo kapitalnih investicija za budžet i potrošnju za 2016. godinu i planiranje za 2017. godinu prema funkcionalnoj klasifikaciji koja je počela da se primjenjuje od 2016. godine.

FUNKCIONALNA KLASIFIKACIJA KAPITALNIH PROJEKATA ZA 2016-2017. GODINU					
	Funkcionalni kodovi	Budžet 2016	Troškovi	Procenat	Planirani budžet za 2017.godinu
0111	Zakonoda.i izvršna tela	431,479	243,397	56.4%	708,510
0112	Finansijska i fiskalna pitanja	7,132,973	4,337,347	60.8%	4,875,421
0133	Ostale opšte usluge	4,857,482	3,389,333	69.8%	5,286,448
0320	Usl.vatrogasne zaštite	328,748	133,358	40.6%	398,000
0411	Opšti ekono.i komec.rad	4,440,761	3,057,518	68.9%	5,524,636
0421	Poljuprivreda	4,173,959	2,802,026	67.1%	5,013,715
0422	Šumarstvo	75,000	43,410	57.9%	120,678
0451	Drumski transport	51,494,503	39,744,166	77.2%	54,591,321
0473	Turizam	1,639,463	938,137	57.2%	1,262,000
0610	Razvoj stanovanja	1,211,518	561,497	46.3%	1,636,663
0620	Razvoj zajednica	20,792,897	16,828,869	80.9%	23,423,213

¹⁴(Zakon br. 03/1-049)

¹⁵ (Zakon br. 03/1-049)

0721	Opšte medicinske usluge	3,998,215	3,161,992	79.1%	5,077,050
0722	Usluge medicinskih specijalizacija	478,129	467,729	97.8%	926,002
0760	Nespecifično zdravlje (drugo)	355,108	235,674	66.4%	479,857
0810	Rekreativne sportske usluge	425,000	289,861	68.2%	600,000
0820	Kulturne usluge	3,351,130	2,008,975	59.9%	3,904,924
0911	Predškolsko i osnovno obrazovanje	438,583	281,233	64.1%	755,836
0912	Osnovno obrazovanje	4,282,277	2,302,436	53.8%	4,887,877
0922	Visoki nivo srednjeg obrazovanja	1,424,982	1,424,157	99.9%	1,788,278
0980	Nedefinisano obrazovanje	5,599,580	4,138,348	73.9%	7,677,767
1040	Porodica i deca	953,023	715,021	75.0%	1,196,000
1060	Kućišta	68,207	68,197	100.0%	286,920
1090	Socijalna zaštita neodređeno	348,059	260,406	74.8%	417,000
		118,301,077	87,433,084	73.9%	130,838,117

*Izjava o kapitalnim investicijama za 2016-2017. godinu prema funkcionalnom klasifikacijom
Projekcije za kapitalne investicije u opštinama*

Projekcije 2017	Projekcije 2018	Projekcije 2019
129,688,117	136,802,950	145,466,577

Kapitalni troškovi će iznositi oko 13.5% BDP do 2020. godine. Očekuje se da konstatno rastu troškovi za period 2018-2020, dostižući do 2,485 miliona evra u 2020. godini; porast oko 7% u proseku. Treba napomenuti da je ovaj rast uglavnom posledica povećanja kapitalnih troškova, za koji se očekuje da će se u proseku povećati za 14% za predstojeći srednjoročni period¹⁶.

Kapitalni troškovi planirani za zastupanje predstavljaju značajan deo ukupne državne potrošnje u odnosu na prošlost.

Očekuje se da će kapitalni troškovi tokom srednjeg roka predstavljati oko 41% ukupne potrošnje ili u proseku od 14% BDP za period 2018-2020.¹⁷

Naime, svaki evro potrošen na operativne troškove balansiran je smanjenjem jednog evra u kapitalnim troškovima. Dok nacionalna ekonomska politika na Kosovu daje

¹⁶SOR 2018-2020

¹⁷ SOR 2018-2020

prioritet investicionoj potrošnji, na opštinskom nivou, balans između operativne i investicione potrošnje može se razlikovati od opštine do opštine.

Vlada treba da obavesti opštine o opštim politikama lokalnog razvoja a opštine treba da "prilagode" ovu opštu politiku specifičnoj lokalnoj politici.

Važno je da se prikupljeni opštinski prihodi vraćaju građanima u najboljem mogućem obliku pružanja najboljih i najkvalitetnijih usluga čime se dokazuje građanima da je upravljanje njihovim finansijskim sredstvima transparentno i da se koristi za njihove usluge.

Upućivanje ovih izazova vršeno je u bliskoj saradnji između centralnog i lokalnog nivoa, razvijanjem sektorskih politika koje utiču na održivi lokalni ekonomski razvoj, kao što su:

- Pregled formulacije finansiranja lokalne samouprave, razvoj kriterijuma za lokalno finansiranje, prenošenje nadležnosti sa centralnog nivoa na lokalni nivo u oblasti izdvajanja budžeta, stvaranje većih mogućnosti za povećanje prihoda iz sopstvenih izvora kako bi se smanjila budžetska zavisnost sa centralnog nivoa;
- Centralni nivo za stvaranje neophodnih uslova za funkcionalizaciju ekonomskih zona kako bi se balansirale sve opštine koje će svojim osnaživanjem uticati na ekonomski rast, kampanje podizanja svesti o poslovanju itd;
- Lokalni nivo bi trebao biti više informisan o mogućnostima stranih investicija i prioritetno rešavati ovo pitanje, tako da investitori imaju jasne adrese o svojim interesima;
- Postizanje približavanja na centralnom i lokalnom nivou u oblasti zaduživanja opština kroz pregled zakonodavstva i poboljšanje pozitivnog učinka opština u odnosu na revizorska mišljenja

6.6 SWOT ANALIZA

- Prednosti: - Zakon o lokalnoj samoupravi,	- Slabosti: - Niski opštinski prihodi,
--	---

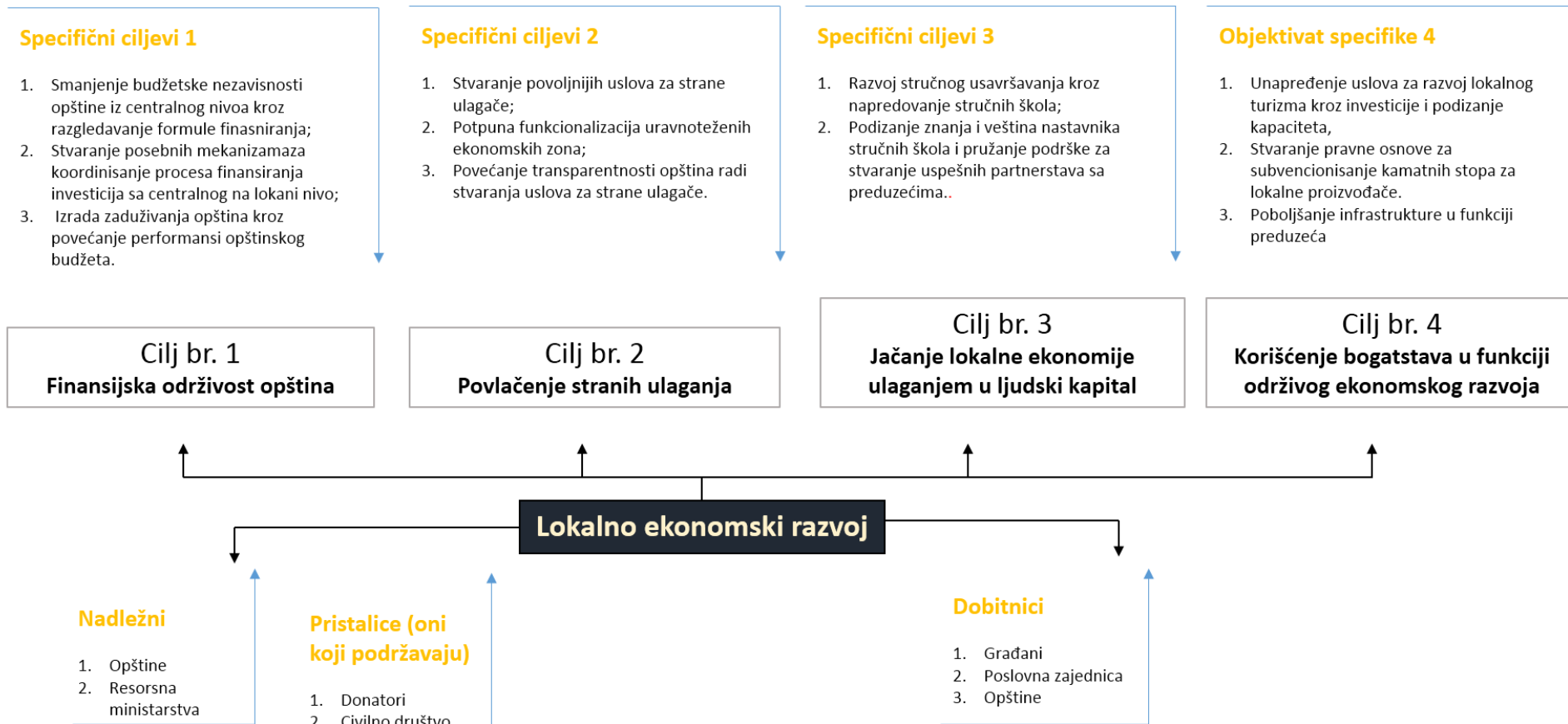
<p>br.03/L-040; Zakon o finansiranju lokalne samouprave; Zakon o davanju na korišćenje i razmenu nepokretne imovine opština; Strategija o lokalnoj samourpavi 2016-2026(SLS); Nacionalna strategija za razvoj 2016-2021 (NSR); nacionalni program za ekonomske reforme (NPER) 2015; Koncept dokumenat za lokalni ekonomski razvoj odobren odlukom Vlade br. 07/144, 04.05.2017;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Srednjoročni okvir opštinskog budžeta (SOOB); - Opštine imaju kapacitet za izradu opštinskih strategija; - Opštine imaju nadležnost da razviju javnu infrastrukturu koja zadovoljava potrebe građana i biznisa; 	<ul style="list-style-type: none"> - Ne-racionalno upravljanje opštinskim budžetima; - Centralizacija sopstvenih prihoda; - Opštinske strategije nisu usklađene sa politikama centralnog nivoa; - Lokalna javna infrastruktura ne zadovoljava potrebe građana i biznisa; - Funkcionisanje elektronskih usluga u okviru CUGO (fiksionisanje intraneta) za građane i biznise na nezadovoljavajućem nivou u nekim opštinama; - Neadekvatno upravljanje opštinskom imovinom u cilju lokalnog ekonomskog razvoja; - Zakonske prepreke za prikupljanje prihoda od korišćenja prirodnih resursa;
<ul style="list-style-type: none"> - Mogućnosti : - Izgradnja kapaciteta na lokalnom nivou za ljudske resurse u cilju pružanja najefikasnijih usluga: - Samostalno planiranje sopstvenih prihoda bez uticaja na centralni nivo; - Povećanje prikupljanja sopstvenih prihoda; - Podizanje svesti građana o 	<ul style="list-style-type: none"> - Rizici: - - Ograničeni opštinski budžeti; - Nedovoljno prikupljanje prihoda od sopstvenih izvora; - Neprimenjivanje postojećih strategija za lokalni ekonomski razvoj; - Ne funkcionisanje privatnih preduzeća; - Smanjivanje interesovanja donatora

<p>ispunjavanju obaveza prema uslugama koje je primila opština;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Revizija postojećih fiskalnih politika promenom pravnog okvira; - Unapređenje međuopštinske saradnje i bratimljenje opština Republike Kosova sa opštinama drugih država, u cilju razmene iskustava za lokalni ekonomski razvoj; - Jačanje javnog privatnog partnerstva; - Pravilno efikasno upravljanje opštinskom imovinom u svrhu ekonomskog razvoja; - Podsticanje stranih direktnih investicija pružajući olakšanje opštinskim uslugama; - Podrška opštinama koje imaju bolju performasnu; - Realizacija zaduživanja opština; - Pružanje usluga u elektronskoj formi; - Prikupljanje prihoda od korišćenja prirodnih resursa; 	<p>za investiranje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nedostatak investicija i njihovo održavanje u lokalnoj javnoj infrastrukturi;
---	---

7. VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI

7.1 Vizija

Uspostaviti politike lokalnog ekonomskog razvoja kako bi se osigurala održivost lokalne ekonomije u cilju poboljšanja života građana u svim oblastima.

7.2 Strateški ciljevi

Strateški cilj br.1: Finansijska održivost opština

Finansijska održivost je jedan od ključnih kriterijuma koji obezbeđuje da lokalni nivo, odnosno opštine imaju održivi razvoj kako bi stvorili dobrobit građana. U Republici Kosovo, prema važećim zakonima, budžet je regulisan centralnim nivoom, a samo neki aspekti izdvajanja budžeta su delegirani na opštinskom nivou. Uprkos ovim ograničenjima koja proizlaze iz važećeg zakonodavstva, opštine Republike Kosovo imaju priliku da potroše barem svoje sopstvene prihode po potrebi.

Specifični cilj 1.1. Smanjenje zavisnosti opštinskog budžeta od centralnog nivoa kroz pregled formule finansiranja.

Za realizaciju ovog cilja, opštine treba da stvore uslove za povećanje nivoa nezavisnosti budžeta u opštem proseku do 30% -40% proširujući domet vlastitih prihoda i povećanje stope naplate na prihode od poreza na imovinu. Ovaj proces bi pomogao dopuniti / promeniti Zakon o finansiranju lokalne samouprave kroz koje proširuje spektar izvora finansiranja.

Specifični cilj 1.2. Stvaranje posebnog mehanizma za koordinaciju procesa finansiranja investicija od centralnog nivoa do lokalnog nivoa.

Stvaranje efikasnog sistema upravljanja podacima za planirane investicije. Povećanje nivoa izvora finansiranja iz sopstvenih prihoda značajno će uticati na povećanje kapitalnih investicija i održavanje ovih investicija koje zahtevaju poseban i kontinuiran tretman, kao i povećanje novih izvora prihoda od PDV u procentu koliko je praktično moguće u zemljama regiona da odlaze u opštinu iz koje vrše poslovnu delatnost, tako da prihodi od korišćenja prirodnih resursa budu podeljeni u proporciji jednakom centralnom nivou, stoga se vraćaju na ulaganja na teritoriju u kojoj su iskorišćeni prirodni resursi.

Specifični cilj 1.3 Implementacija opštinskog zaduživanja kroz povećanje performanse opštinskog budžeta.

Povećanje učinka opštinskog budžeta kroz implementaciju preporuka revizora pomoći će opštinama da ispune kriterijume utvrđene Zakonom o javnom dugu koji mora biti pregledan, merljiviji i dostupan opštinama.

Strateški cilj br.2: Povlačenje stranih investicija.

Povlačenje stranih investicija ima za cilj otvaranje novih radnih mesta i značajan uticaj na povećanje budžetskih prihoda i ukupan ekonomski razvoj opštine, koncentracija biznisa u određenoj zemlji i njihovo promovisanje, proširivanje saradnje među biznisima, stvaranje uslova za biznis da bi imali lakši pristup, povećanje konkurencije u lokalnom i međunarodnom poslu, ubrzavanje regionalnog razvoja i proširenje ekonomskih tržišnih veza.

Specifični cilj 2.1 Stvaranje povoljnijih uslova za strane investitore.

Jedan od glavnih prioriteta je stvaranje atraktivnog okruženja za strane investicije. Opštine treba da stvore pravo okruženje i sigurnost za strane investitore regulisanjem putne infrastrukture, osiguranja od javnog vlasništva, opštinskih poreskih objekata i administrativnih procedura.

Specifični cilj 2.2 Potpuna funkcionalizacija uravnoteženih ekonomskih zona.

Ekonomske zone su komponenta programa radnog prostora i kao koncept podrazumeva izgradnju fizičke infrastrukture, potpun i spreman za obavljanje biznis aktivnosti. Razvoj ekonomskih zona je važan faktor za poboljšanje poslovnog okruženja i između ostalog ima za cilj: stvaranje fizičkog okruženja za lokalne i međunarodne subjekte; privlačenje novih investicija (domaćih i stranih); prikupljanje preduzeća na odgovarajućim lokacijama za obavljanje posla; širenje postojeće industrije; razvoj određenih lokaliteta. Razvoj ekonomskih zona je jedan od glavnih elemenata razvoja privatnog sektora, i stoga je od izuzetnog značaja i ima veze sa državnim dokumentima i strateškim planovima koji imaju za cilj ekonomski razvoj, stvaranje i pružanje poslovnog prostora za biznise, stvaranje i pružanje poslovnog prostora za preduzeća, odgovarajuće fizičke objekte u dobro kontrolisanom i dobro upravljanom okruženju na odgovarajućoj lokaciji, koji su jedan od najvažnijih elemenata za razvoj privatnog sektora.

Specifični cilj 2.3 Povećanje transparentnosti opština radi stvaranja uslova za strane investicije.

Planiranje nepokretne opštinske imovine za davanje na korišćenje povećanja vrednosti i privlačnosti stranih investitora utiče na lokalni ekonomski razvoj. Popis opštinske nepokretne imovine kao i promovisanje opština za imovinu koja se daju na korišćenje za javni interes u javnom interesu odražava transparentnost i odgovornost.

Strateški cilj br.3: Jačanje lokalne ekonomije ulaganjem u ljudski kapital

Ekonomija jedne zemlje je u velikoj meri zasnovana na svim ljudskom kapitalu. Ulaganja u ljudski kapital ce dati svoje rezultate u kasnijim mfazama, ali povrat investicija je siguran. Kvalifikovana radna snaga ce obezbediti ne samo samo najveću stopu ekonomskog rasta ali i sveobuhvatni rast. To je zato što povećanje uključenosti dece u obrazovne programe, poboljšanje kvaliteta obrazovanja i bolja povezanost između škola i tržišta rada omogućit će deci iz siromašnih porodica sticanje potrebnih veština za integrisanje na tržište rada. Kosovo danas stoji lošije od drugih zemalja u regionu što se tiče mogućnosti radne snage. U vreme kada je nezaposlenost u zemlji veoma visok, paradoks je da mnoga preduzeća imaju teškoće da nađu kvalifikovane radnike.

Specifični cilj 3.1 Razvoj stručnog usavršavanja kroz napredovanje stručnih škola.

Razvoj partnerstva između stručnog obrazovanja, obuke (SOO) i biznisa, od kojih će imati koristi i podršku obe strane, u cilju širenja znanja i veština učenika SOO u praktičnom okruženju, tako da budu spremni za produktivno zapošljavanje i dalje usavršavanje. Sistem stručnog obrazovanja i obuke na Kosovu ima za cilj profesionalnu praksu sa visokim kavalitetom na osnovu kompetencija koja podržava rast biznisa i pruža svim učenicima znanja i veštine koje su potrebne u bezbednom i zdravom radnom okruženju.¹⁸

Specifični cilj 3.2 – Pružanje znanja i veština nastavnika stručnih škola i pružanje podrške za stvaranje uspešnih partnerstva sa preduzećima.

---

¹⁸ Strategija za poboljšanje profesionalne prakse 2013-2020

Iako nastavnici imaju koncepte sardanje sa preduzećima i dalje postoji velika potreba da im se pruži dobro informisana perspektiva o savremenim radnim praksama i procesima. Tehničke veštine su elementi od značaja za stručno obrazovanje, oni bi trebalo da budu ponuđeni u okviru koji naglašava da sve veštine treba da budu prilagodive da bi se povećale mogućnosti zapošljavanja. Škole stručnog obrazovanja treba ohrabriti da nastave da sarađuju sa preduzećima kako bi mogle što više da održavaju čitav spektar lokalno ekonomskih aktivnosti. Naravno osoblje treba podržati shvatanjem šireg spektra veština vezanih za zapošljavanje.

Strateški cilj br.4: Korišćenje bogastva u funkciji razvoja održivog ekonomskog razvoja.

Politike zemealja u razvoju često puta se ograničavaju samo na značaju postojeće infrastrukture ili prirodnih bogatstava. Međutim, da bi iskoristili prirodna bogastva i infrastrukturu jedne zemlje, potrebna jaka ljudska odnosno radna snaga koja će proizvesti vredne proizvode.

Specifični cilj 4.1: Poboljšanje uslova za razvoj lokalnog turizma kroz investicije i izgradnju kapaciteta.

Identifikacija novih turističkih područja, funkcionalizacija područja od kulturnog značaja i prirodnog nasleđa kao i promocija istih je prilika da opštine pokažu svoje potencijale. Kulturno i istorijsko nasleđe su potencijal za ekonomski razvoj. Promocija ovih vrednosti predstavlja razvojni trend turističkog sektora.

Razvoj i promocija turizma kroz kreiranje turističkih paketa razvijenih u saradnji sa turističkim operatorima, kao i stvaranje uslova za promociju lokalnog turizma putem sajмова, gde investitori mogu da se uključe i da razviju svoje aktivnosti u opštini. Podrška za ovu komponentu takođe predviđa organizaciju obuka i drugih aktivnosti za izgradnju kapaciteta i povećanje kvaliteta usluga.

Specifični cilj 4.2: Stvaranje pravne osnove za subvencionisanje kamatnih stopa za lokalne proizvođače.

S obzirom na poteškoće domaćih proizvođača, kao što su visoke kamatne stope, bankarska birokratija, teškoće u plasiranju proizvoda na regionalnim tržištima itd., lokalni proizvođačima je potrebna podrška. Razvoj politika za subvencionisanje kamata za lokalne proizvođače pomaže u podršci proizvođačima koji će se takođe odraziti na lokalni ekonomski razvoj.

Specifični cilj 4.3: Poboljšanje poslovne infrastrukture

Opštine su odgovorne za organizovanje i implementaciju lokalne infrastrukture, uključujući puteve, kanalizaciju i snabdevanje vodom za sve, a posebno za preduzeća koja utiču na lokalni ekonomski razvoj.

7.3 Praksa zemalja u regionu

Albanija - U Republici Albaniji, opština ima svoje funkcije u izradi i sprovođenju programa lokalnog ekonomskog razvoja. Međutim, lokalni razvoj nije odgovornost jednog jedinog aktera jer zahteva obavezujuću interakciju i partnerstvo između različitih aktera na teritoriji, uključujući lokalne vlasti, decentralisane institucije, preduzetničke zajednice i civilno društvo.

Svaka jedinica lokalne samouprave će izraditi strateški razvojni plan, koji će biti glavni instrument planiranja za lokalni ekonomski razvoj. Strateški razvojni plan će biti usklađen sa nacionalnim i regionalnim planovima razvoja i biće osnova za planiranje javnih investicija preko plana kapitalnih investicija (PKI) i služiti za usmeravanje ulaganja državnog budžeta za jedinice lokalne vlasti.

Opštine se finansiraju iz ovih nacionalnih izvora: a) odvojene takse i porezi, koji uključuju deo poreza na dohodak fizičkih lica, kao i deo poreza na profitabilnost privrednih subjekata. Godišnji prihodi od ovih taksi i poreza davani su opštinama u najmanje 13 transfera godišnje. Deo taksi i poreza koji idu u njihovu korist kao i naplata i administracija utvrđeni su zakonom za bilo koju od ovih, taksu ili porez. b) Bezuslovni transferi državnog budžeta, odobreni prema kriterijumima utvrđenim zakonom, na osnovu funkcija i svojih ili zajedničkih nadležnosti opština, kao i za postizanje ravnopravnosti resursa između različitih jedinica lokalne samouprave u odnosu na njihove sposobnosti da generišu neophodni dohodak. c) Uslovni transferi iz državnog budžeta.

Makedonija - Strateško planiranje je demokratska metoda u opštini da stvori viziju i strategiju za postizanje željene budućnosti opštine, da usmeri aktivnosti i projekte za implementaciju ovih strategija i da ih predstavi u vidu dokumenta - strateškog plana. Međunarodno iskustvo govori o strateškom planiranju koje je dugoročno i operativno planiranje koje je kratkoročno.

“Budžetski korisnici pripremaju trogodišnji strateški plan koji uključuje programe i aktivnosti za ispunjavanje strateških prioriteta Vlade Republike Makedonije, ciljeve i prioritete budžetskih korisnika za relevantni period“. Prema zakonu, opština je korisnik budžeta. “Vlada Republike Makedonije treba da odredi strateške prioritete za sledeću godinu, najkasnije do 15. aprila naredne godine. Strateški prioriteti Vlade Republike Makedonije kao skup ciljeva i inicijativa obavezno su uključeni u budžet korisnika, budžeta korisnika ,sredstava preko programa i pod vladinim programima“.

Na osnovu demokratske i autonomne uloge lokalnih samouprava, opštine mogu definisati svoje lokalne ciljeve i prioritete za njihovo strateško planiranje, ali treba ih uskladiti sa strateškim prioritetima Vlade Republike Makedonije u vezi pitanja o koristi državnog budžeta.

Ministarstvo lokalne samouprave koordiniše planiranje razvoja lokalnih samouprava nezavisno i u regionu. Zakon o prostornom i urbanističkom planiranju iz 2005. godine obezbeđuje okvir za prostorno planiranje i za različite vrste opštinskog urbanističkog planiranja. Prostorno planiranje treba da pokriva teritoriju Republike, ali može se izraditi i jedan specifični prostorni plan za region ili zemlju od posebnog interesa za Republiku. Urbanistički planovi su četiri vrste: generalni urbanistički planovi urbanistički planovi urbanistički planovi detaljne za stambenim zonama

Opštine imaju slobodu da razvijaju sopstveni sistem, što je dobro jer se one razlikuju jedne od drugih, razlikuju se početna osnova i potrebe za planiranjem, kao i njihovi kapaciteti za planiranje.

Strateško planiranje lokalnog razvoja opština služi za nekoliko ciljeva, uključujući: 1. Definiciju dugoročne vizije opštine; 2. Definiciju fokusiranih strateških regiona, stvarni strateški i konkretni ciljevi, u skladu sa vizijom i pristupom u određenom

vremenskom roku; 3. Komunikacija o ciljevima sa opštinskim učesnicima; 4. Razvoj vlasništva nad strateškim planom za lokalni razvoj opštine; 5. Efikasnija upotreba resursa u pristupu, fokusirajući se na ključne prioritete; 6. Uspostaviti sistem procene, nadgledanja i kontrole za realizaciju planiranih aktivnosti;

Uspešan proces strateškog planiranja opštine zasnovan je na nekoliko preduslova:

-Učešće pravih lica u procesu strateškog planiranja.

Ovo uključuje kompetentne upravljačke i tehničke odgovornosti za proces, sredstva za participativni input od svakog učesnika koji će biti odgovorni za izvođenje nekih delova plana, predstavnike grupa na koje će uticati plan, kao i izabrani predstavnici koji su odgovorni za kontrolu i odobravanje plana; - Snimanje informacija (ulaznih podataka) za njihovo prošireno planiranje i komunikaciju kako bi ključnim učesnicima omogućili da odgovore ako je potrebno; - Racionalizacija dugoročnih i kratkoročnih ciljeva zasnovanih na pristupu informacijama, resursima i planiranju u realnom vremenu; - Jasna specifikacija odgovornosti i vremenski rokovi za postizanje svakog rezultata; - Usred planova koji se brzo menjaju i gde je predikcija resursa povezana sa poteškoćama, obično je došlo do propusta iz plana.

Strateški plan je samo opšti okvir za identifikovane razvojne ciljeve. Propuste iz plana treba postaviti kao promene gde je najbolje da se to uradi u Akcionom planu ažuriranja.

Procena strateškog plana za lokalni razvoj opštine trebala bi se sprovesti u određenim vremenskim intervalima, kroz redovne kontrole njegove primene preko procene ispunjavanja konkretnih i strateških ciljeva, odnosno utvrđivanjem razloga za potencijalne probleme za njegovu realizaciju.

Srbija - U Srbiji ima sve više gradova i opština koji predstavljaju kavalitetna mesta za život, biznis i investicije. U ovim lokalnim samoupravama, uprkos ekonomskoj krizi, pronađeni su alternativni izvori sredstava za dalje ulaganje u infrastrukturu, nezaposlenost je niža od nacionalnog proseka u pogledu onih koji su ostvarili napredak u ovom procesu, postali su lideri u privlačenju investicija, korišćenjem IPA fondova oni počinju da planiraju i razvijaju strateške razvojne prioritete i pripremaju strategije razvoja.

Prvi razlog leži u činjenici da svi projekti u svakoj oblasti lokalnog razvoja zahtevaju sinhronizovane i koordinisane planirane aktivnosti na različitim nivoima opštine, odnosno grada, kao i na izvršnom i administrativnom nivou donošenja odluka u Republici.

Prema nekim nedavnim analizama sprovedenim u Republici Srbiji, trenutno postoje tri grupe opština: a) oni koji imaju sveobuhvatan plan razvoja lokalne zajednice (ponekad se naziva i plan održivog razvoja; b) one koje imaju samo sektorske planove (u oblastima gde se smatra da je opština najvažnija ili za koju je obezbeđeno spoljno finansiranje; c) Opštine bez sektorskih planova. Već nekoliko godina u Srbiji je pružena podrška lokalnim samoupravama (u okviru pilot projekata) u cilju organizovanja, pripreme i praćenja implementacije sektorskih razvojnih strategija i obuke za jačanje lokalnih institucionalnih kapaciteta za adekvatno nadgledanje sprovođenja strategije lokalnog razvoja. Glavno ministarstvo za pitanja lokalnog razvoja je ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja. Ovo ministarstvo predstavlja jedan od najsloženijih sistema u državnoj upravi u Srbiji. U okviru ministarstva ekonomije i regionalnog razvoja postoje i brojne agencije koje imaju važnu ulogu u lokalnom ekonomskom razvoju. Među važnim agencijama za lokalni razvoj, treba navesti i nacionalnu službu za zapošljavanje (NSZ), koja je poznata po mnogim programima obuke za nezaposlene. Kancelarija za nacionalni investicioni plan Vlade Republike Srbije je najvažniji element u republičkom sistemu finansiranja velikih investicionih projekata na lokalnom nivou (opštinska i socijalna infrastruktura). Jedinice upravljanja za tretiranje ekonomskih pitanjima se najčešće uspostavljaju kao lokalna razvojna (ekonomska) kancelarija. U manji broj opština ove kancelarije se osnivaju u kabinetu gradonačelnika opština. Razlog za takvu organizaciju je pokušaj da se održi sedište organa u bliskom kontaktu sa prvim službenikom u opštini. Lokalne kancelarije za razvoj u opštinskoj administraciji najčešće se osnivaju kao odeljenja (osnovne organizacione jedinice unutar administracije) ili još češće kao odjeljenja (organizacione jedinice unutar odeljenja - obično za finansije i ekonomiju). Postoji i veliki broj aktivnosti koje sprovode kancelarije za lokalni ekonomski razvoj. Ukratko, može se reći da postoje dva ekstrema. U jednoj od kancelarija koje rade skoro isključivo kao jedinica za pisanje razvojnih projekata, a sa druge strane, koji imaju

široka ovlašćenja, od izrade predloga o strateškom planu, kroz uključivanje u pripremi svog budžeta opštine i opštinske prostorne planove u realizaciji razvojnih strategija.

8. GLAVNE STRUČNE INTERVENCIJE

Ova strategija će odrediti politike za izradu strategija za lokalni ekonomski razvoj. Strategija za lokalni ekonomski razvoj će rešiti pitanja koja će dovesti veće mogućnosti i stvaranje prikladnog okruženja i više usluga pogodnih za građane kao što su:

- Finansijska održivost opština utiče na pružanje kvalitetnijih usluga građanima i poslovnoj zajednici povećanjem finansijske nezavisnosti od centralnog nivoa.
- Privlačenje stranih investicija u cilju otvaranja novih radnih mesta utiče i na rast budžetskih prihoda a ukupni ekonomski razvoj opštine pomaže u održivom razvoju zajednice.
- Ekonomija zemlje je u velikoj meri zasnovana na ljudskom kapitalu. Ulaganja u ljudski kapital će dati svoje rezultate u kasnijim fazama, ali povrat investicija je siguran.
- Za korišćenje prirodnih resursa i lokalne infrastrukture, potrebna je kvalifikovana radna snaga koja zna da proizvede vredne stvari.

9. NADGLEDANJE I PROCENA SPROVEDENJA STRATEGIJE

9.1 Nadgledanje i izveštavanje strategije

Strategija lokalno ekonomskog razvoja za period (2019-2023) takođe ima svoj akcioni plan koji obuhvata period (2019-2021) koji se sastoji od aktivnosti, pokazatelja i odgovornih institucija.

Akcioni plan strategije biće razmatran na godišnjem nivou u okviru planiranja monitorisanja utvrđenih u Strategiji.

Struktura monitorisanja sprovođenja Strategije za lokalno ekonomski razvoj sastoji se od mernih pokazatelja koji su postavljanina nivou specifičnih ciljeva u strategiji za 2019 i 2023.

Nakon usvajanja Strategije za lokalno ekonomski razvoj od strane Vlade, pripremljen je model strategije koji će pomoći u izradi svojih strategija.

10.FINANSIJSKI UTICAJ IMPLEMENTACIJE STRATEGIJE

10.1 Ukupna procena troškova aktivnosti

Strateški plan za lokalni ekonomski razvoj na Kosovu 2019-2021 ima ukupnu cenu za implementaciju 16,783,271.00 evra.

10.2 Izvori strategije finansiranja

Sredstva za sprovođenje Strategije akcionog plana Strategije za lokalno ekonomski razvoj za period (2019-2021) predviđena su iz postojećih budžeta opština i resorsnih ministarstva.

11.PRILOG 1: Plan za sprovođenje strategije lokalnog ekonomskog razvoja

Akcionni plan za sprovođenje SLER						
Strateški cilj #1: Finansijska održivost opština						
Strateški cilj 1.1	Pokazatelj (i) za merenje postignuća cilja			Osnova	Cilj za 2021. godinu	Cilj za 2023. godinu
Smanjenje zavisnosti opštinskog budžeta od centralnog nivoa kroz pregled formule finansiranja.	1. Procenat smanjenja zavisnosti opštinskog budžeta od centralnog nivoa 2. Promena formule finansiranja dopunjavanjem / promjenom postojeće zakonske osnove			85%	80%	70%
Aktivnosti	Rok sprovođenja	Ukupni troškovi	Izvor finansiranje	Vodeće institucije	Pomoćne institucije	Proizvodi
Izrada koncept dokumenta za politike finansiranja opština	K1-K4, 2019	8,160.00	BRK	MF	MALS, MONT, MZ, MRSS, AKO, opštine	Odobren koncept dokument
Dopune/izmene i ZFLS	K1-K4, 2019	8,160.00	BRK	MF	MALS, MONT, MZ, MRSS, AKO, opštine	Odobren ZFLS
Organizovanje kampanja za	2019-2020	10,900.00	BRK	MF, MALS	Opštine, civilno društvo	Realizovana kampanja

povećanje stepena naplate prihoda						
Analiza o razmatranju mogućnosti prikupljanja prihoda od korišćenja prirodnih resursa na teritoriji opštine	K1-K4, 2020	10,000.00	BRK	MSPP, MF, MALS,	Komisija za rudnike i minerale i opštine	Izrađena analiza,
Analiza o razmatranju mogućnosti podele procenta PDV-a za opštine	K1-K4, 2020	10,000.00	BRK	MF, MALS	Opštine, civilno društvo	Završena analiza
Izrada iskustava zemalja regiona o mogućnostima dodele procenta PDV-a opštinama	K1-K4, 2020	11,000.00	BRK	MF, MALS	Opštine, civilno društvo	Izgradnja kapaciteta
Specifični cilj 1.2	Pokazatelj (i) za merenje postignuća cilja			Osnova	Cilj za 2021. godinu	Cilj za 2023. godinu
Stvaranje posebnog mehanizma za koordinaciju procesa finansiranja investicija od centralnog nivoa na lokalni nivo.	1. Procenat balansiranih kapitalnih investicija u opštinama, 2. Procenat sredstava za održavanje investicija u opštinama			2% 1%	10% 3%	30% 10%

Aktivnosti	Rok sprođenja	Ukupni troškovi	Izvor finansiranja	Vodeće institucije	Pomoćne institucije	Proizvod
Uspostaviti sistem (platformu) za balansiranje investicija sa centralnog nivoa na lokalni nivo	2019-2020	12,000.00	BRK	MF, MALS	RM	Funkcionalizovana platforma
Formiranje međuministarske komisije za balansiranje	K1-K4, 2019	2,000.00	BRK	MF i MALS	RM	Osnovana Komisija
Planiranje održavanja kapitalnih investicija od strane opštine	2019-2020	10,000.00	BRK	MF i MALS	RM	Raspodela sredstava za održavanje kapitalnih investicija od opština
Specifični cilj 1.3	Pokazatelj (i) za merenje postignuća cilja			Osnova	Cilj za 2021. godinu	Cilj za 2023. godinu
Opštinsko zaduživanje kroz povećanje opštinske performanse	1. Stvaranje zakonskih uslova za olakšavanje zaduživanja 2. Povećanje performanse opštinskog budžeta kroz implementaciju preporuka revizora			20%	40%	60%
Aktivnosti	Rok sprođenja	Ukupni troškovi	Izvor finansiranja	Vodeće institucije	Pomoćne institucije	Proizvod

Analiza ispitivanja mogućnosti za olakšanje uslova zaduživanja opština	K4, 2019	4,000.00	BRK	MF	MALS, Kancelarija premijera	Objavljena analiza
Izrada efektivnih politika za olakšanje kriterijuma za zaduživanje opština	K4, 2020	4,000.00	BRK	MF	MALS, Kancelarija premijera	Izrađen koncept dokumenat javnih dugova
Bolja promocija upravljanja javnim novcem	2019-2020	8,000.00	BRK	MF, MALS	Kancelarija premijera i opštine	Realizacija godišnjeg sastanka
Podela granata na osnovu opštinske performanse	2019-2020	4,050,851.00	BRK	MALS	MF, Donatori	Podeljeni grant na osnovu opštinske performanse
Strateški cilj #2: Privlačenje stranih investicija						
Specifični cilj 2.1	Pokazatelj (i) za merenje postignuća cilja		Osnova	Cilj za 2021. godinu	Cilj za 2023. godinu	
Stvaranje povoljnijih uslova za strane investitore.	1. Smanjenje opštinskih poreza 2. Povećanje investicija kroz obezbeđivanje korisćenja opštinske imovine		0%	10%	20%	
Aktivnosti	Rok sprovođenja	Ukupni troškovi	Izvor finansija	Vodeće institucije	Pomoćne institucije	Proizvod
Popis opštinske nepokretne imovine	K1-K4, 2019	6,000.00	BRK	Opštine	MALS AKO,	Ažurirani registar opštinske nepokretne imovine

Planiranje opštinske nepokretne imovine za davanje na korist	K1-K4, 2019	5,000.00	BRK	Opštine	MALS, Udruženje kosovskih opština UKO	Objavljeno je godišnja lista imovine namenjena za korišćenje
Promocija politika o davanju na korist imovinu za lokalni ekonomski razvoj	K1-K4, 2020	8,500.00	BRK	MAPL, opština	Resorsna ministarstva,	Model - Informator za opštinsku imovinu
Promena uredbe za opštinskim tarifama, optužbama i kaznama	K1-K4, 2019	5,000.00	BRK	Opštine	MALS	Izrađena uredba
Specifični cilj 2.2	Pokazatelj (i) za merenje postignuća cilja			Osnova	Cilj za 2021. godinu	Cilj za 2023. godinu
Potpuna funkcionalizacija uravnoteženih ekonomskih zona	1. Povećanje broja biznasa			10%	20%	30%
Aktivnosti	Rok sprovođenja	Ukupni troškovi	Izvor finansija	Vodeće institucije	Pomoćne institucije	Proizvod
Identifikovanje potencijalnih ekonomskih zona	K1-K4, 2019	1,500,000.00	BRK	MTI, Opštine	MALS, Privredna Komora Kosova (PKK)	Identifikovani izveštaj

Razvijanje ekonomskih zona podržavajući razvoj privatnog sektora	2019-2020	1,784,000.00	BRK	MTI, opštine	MALS, (PKK)	Objavljen informator za privatni sektor
Specifični cilj 2.3	Pokazatelj (i) za merenje postignuća cilja			Osnova	Cilj za 2021. godinu	Cilj za 2023. godinu
Povećanje transparentnosti opština radi stvaranja uslova za strane investicije.	1. Povećati broj objavljivanja o opštinskoj imovini			10%	20%	30%
Aktivnosti	Rok sprovođenja	Ukupni troškovi	Izvor finansija	Vodeće institucije	Pomoćne institucije	Proizvod
Ažuriranje opštinskih veb stranica	K1, 2019	32,000.00	BRK	Opštine	MALS	Ažuriranje veb stranice
Objavljivanje informacija o davanju imovine na korišćenje	K1-K4, 2019	25,000.00	BRK	Opštine	MALS	Objavljene publikacije
Pregovaranje ponuda od strane gradonačelnika opštine sa svim fizičkim i pravnim licima koja izražavaju interes za preuzimanje imovine koja je	2019 -2020	62,700.00	BRK	Opštine	MALS	Postignuti sporazumi

na kroiscenje						
Strateski cilj #3: Jačanje lokalne ekonomije ulaganjem u ljudski kapital						
Specifični cilj 3.1	Pokazatelj (i) za merenje postignuća cilja			Osnova	Cilj za 2021. godinu	Cilj za 2023. godinu
Razvoj stručnog usavršavanja napredovanje škola. kroz stručnih	Povećanje stručnog osoblja za tržište rada			10%	15%	30%
Aktivnosti	Rok sprovođenja	Ukupni troškovi	Izvor finansija	Vodeće institucije	Pomoćne institucije	Proizvod
Jačanje profesionalnih kapaciteta nastavnika	2019-2020	27,000.00	BRK	MONT	Opština, Donatori	Održane obuke za nastavnike
Širenje novih profila u stručnim školama	2019-2020	22,500.00	BRK	MONT	Opštine	Novi otvoreni profili
Analiza u vezi sa razmatranjem mogućnosti za stvaranje novih sredina za stručno osposobljavanje	K1-K4, 2019	8,000.00	BRK	MONT	Opštine	Izrađena analiza
Promocija stručnih škola	2019-2020	16,500.00	BRK	MONT	Opštine	Godišnji organizovani sajam

Specifični cilj 3.2	Pokazatelj/lji za merenje postignutog cilja			Osnova	Cilj za 2021. godinu	Cilj za 2023. godinu
Podizanje znanja i vještina nastavnika stručnih škola i pružanje podrške za stvaranje uspješnih partnerstva za preduzećima.	Povećanje broja obuka za nastavnike			15%	20%	40%
Aktivnost	Rok sprovođenja	Ukupni troškovi	Izvori finansiranja	Odgovorna institucija	Podržavajuća institucija	Proizvod
Identifikovanje vještina koje se koriste od strane savremenih poslovnih subjekata.	K1-K4, 2019	51,500.00	BRK	MONT, Opštine	Poslovna zajednica, MALS	Izveštaj o identifikaciji vještina
Organizovanje obuka za razvijanje ličnih vještina za upravljanje sa karijerom.	K1-K4, 2020	12,000.00	BRK	MONT, Opštine	Poslovna zajednica, MALS	Realizovane obuke
Strateski cilj #4: Korišćenje resursa u funkciji održivog ekonomskog razvoja.						
Specifični cilj 4.1	Pokazatelj (i) za merenje postignuća cilja			Osnova	Cilj za 2021. godinu	Cilj za 2023. godinu
Poboljšanje uslova za razvoj lokalnog turizma kroz	<ul style="list-style-type: none"> Procenat završenih područja sa infrastrukturom Broj objekata kojima upravljaju i 			10%	15%	20%

investicije i izgradnju kapaciteta.	održavaju opštine					
	<ul style="list-style-type: none"> • Procenat naplate prihoda objekata nasleđa 					
Aktivnosti	Rok sprovođenja	Ukupni troškovi	Izvor finansija	Vodeće institucije	Pomoćne institucije	Proizvodi
Identifikacija novih područja za razvoj turizma	2019-2020	25,000.00	BRK	Opštine, MTI	MŽSPP, MKRS, MALS	Identifikovane zone
Poboljšanje lokalne infrastrukture u turističkim područjima	2019-2020	2,016,000.00	BRK	Opštine, MTI	MALS, MKRS, MONT, MŽSPP, MI, MALS	Završena infrastruktura
Organizovanje sajмова za promociju turizma	2019-2020	50,000.00	BRK	Opštine, MTI	MKOS, donator, savet za kulturno nasleđe, MALS	Različiti sajmovi organizovani u opštinama
Identifikacija važnih lokacija kulturnog nasleđa i njihova funkcionalizacija za turističke posete	K1-K4,2019	14,500.00	BRK	Opštine, MTI	MKOS, donator, savet za kulturno nasleđe, MALS	Uspostavljanje ulaznih naknada za posete kulturnim nasleđem
Stvaranje informacionih tačaka za promociju lokalnog turizma	2019-2020	1,724,000.00	BRK	Opštine, MTI	MKRS, MALS	Osnovani turistički centri u opštinama
Promovisanje kulturnog i prirodnog nasleđa u	2019-2020	100,000.00	BRK	MKRS, MTI	Opštine, MALS	Izrađeni su u opštinama profili za kulturno i

opštinama						prirodno nasleđe
Specifični cilj 4.2	Pokazatelj (i) za merenje postignuća cilja			Osnova	Cilj za 2021. godinu	Cilj za 2023. godinu
Osnivanje pravne osnove za subvencionisanje kamatnih stopa za lokalne proizvođače	Rast proizvodnih preduzeća u opštinama			2%	5%	10%
Aktivnosti	Rok sprovođenja	Ukupni troškovi	Izvor finansija	Vodeće institucije	Pomoćne institucije	Proizvod
Priprema dokumenta o razmatranju mogućnosti za podršku lokalnih proizvođača kroz subvencionisanje kamata	2019-2020	21,000.00	BRK	MF	Opštine, MALS, UKO	Izrađen dokumenat
Razvijanje subvencionisanja kamatnih stopa za lokalne proizvođače	2019-2020	158,000.00	BRK	MF	Opštine, MALS, UKO	Izrađen je koncept dokumenat
Specifični cilj 4.3	Pokazatelj (i) za merenje postignuća cilja			Osnova	Cilj za 2021. godinu	Cilj za 2023. godinu
Poboljšanje infrastrukture u funkciji preduzeća	Povećanje broja novih preduzeća u opštinama			5%	10%	20%
Aktivnosti	Rok sprovođenja	Ukupni troškovi	Izvor finansija	Vodeće institucije	Pomoćne institucije	Proizvod

Proširenje lokalne infrastrukture	2019-2020	4,024,000.00	BRK	Opštine	MALS,MI,MF, MPPZS, ROV	Završena lokalna infrastruktura lokale (putevi, kanalizacije, rasveta, vodosnabdijevanje)
Promovisanje domaćih poslovnih subjekata.	2019-2020	936.000.00	BRK	Opštine	MALS, MI, MF, MSPP,	Pripremljeni informatori